

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมา

จากพระบรมราโชวาทขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อ 4 ธันวาคม 2540 ที่ว่า “การเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพอกอยู่พอกกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมี พอกกิน แบบพอมีพอกกิน หมายความว่า ชุ่มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียง กับตัวเอง” ในห้วงเวลาดังกล่าว ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ส่งผลให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานในภาคอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการบริการ มีการลดชั่วโมงการทำงาน ลดค่าจ้าง ตลออดจนการเลิกจ้าง ทำให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานมีรายได้ลดลง และมีเวลาว่างมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความเดือดร้อนในด้านการครองชีพ กระทบถึงปัญหาด้านสังคม

เพื่อเป็นการแก้ปัญหาให้กับกลุ่มแรงงานที่ถูกละเลยจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจให้สามารถทรงตัวอยู่ได้ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์) และอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายปลอด อติเรกสาร) รับผิดชอบในพระบรมราโชวาท จึงสั่งการให้อดีตปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (นายประสงค์ รัตนันท์) และปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายปิติพงษ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา) ร่วมกันหาแนวทางในการดำเนินการช่วยเหลือกลุ่มพนักงานในโรงงานต่างๆ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบทางวิกฤตเศรษฐกิจเช่นกัน โดยกระทรวงเกษตรฯ ได้มอบหมายให้ผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรฯ ฝ่ายบริหาร (ดร. อภิชาติ พงษ์ศรีหตุลชัย) ตำแหน่งขณะนั้น และกระทรวงแรงงานฯ ได้มอบหมายให้ผู้ตรวจราชการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (นายวิบูลย์ รัตนเวสส์) ร่วมกันพิจารณาจัดทำโครงการเกษตรโรงงาน และจัดตั้งคณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงานขึ้น

2. นิยาม

สถานประกอบการ/โรงงาน หมายความว่าสถานประกอบการหรือโรงงานที่มีความพร้อมในด้านทรัพยากร คือมีพื้นที่และน้ำพอเพียงสำหรับทำการเกษตร

เกษตรโรงงาน หมายความว่ารวมทั้งการเพาะปลูก ประมง และปศุสัตว์ แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

นายจ้าง หมายความว่าถึงนายจ้างที่มีความพร้อมที่จะให้ลูกจ้างเข้าร่วมโครงการเกษตรโรงงาน โดยเต็มใจให้ลูกจ้างใช้พื้นที่หรือแหล่งน้ำของโรงงานทำการเกษตร

ลูกจ้าง หมายความว่าถึง ลูกจ้างที่อาศัยอยู่ในบ้านพักของโรงงาน หรืออาศัยอยู่บริเวณรอบ ๆ โรงงาน เพื่อสามารถทำการเกษตรในบริเวณโรงงานได้สะดวก

3. วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวทางในการดำเนินโครงการเกษตรโรงงาน
2. เพื่อสรุปผลการดำเนินการและปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ในการดำเนินโครงการ

3. เพื่อสรุปผลสำเร็จของโครงการสามารถนำไปประยุกต์ใช้ หรือเป็นแนวทางในการจัดทำโครงการต่าง ๆ

4. ขอบเขตการศึกษา

เอกสารแนวทางการดำเนินงานตามโครงการเกษตรโรงงานนี้ ได้รวบรวมการดำเนินการจากประสบการณ์ตรง ซึ่งผู้ศึกษาได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินโครงการดังกล่าวเป็นหลัก และบางส่วนได้จากการศึกษาจากรายงานการประชุม และรายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5. ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. เป็นการรวบรวมผลการดำเนินการ และเป็นแนวคิดในการดำเนินการ เพื่อช่วยเหลือกลุ่มผู้ใช้แรงงานให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2. ใช้เป็นแนวทางในการประสานการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัด
กระทรวงแรงงาน และกระทรวงอื่น

3. สามารถนำข้อสรุปหรือปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการ ให้เป็น
ข้อมูลในการเสนอแนะต่อกระทรวงแรงงาน เพื่อนำไปใช้ในเชิงนโยบายต่อไป

4. ผลจากการดำเนินงานสามารถทราบถึง แนวทางในการสร้างความ
เข้มแข็ง และความสามัคคีของกลุ่มผู้ใช้แรงงานและนายจ้าง อันเป็นการเสริมสร้างระบบ
ทวิภาคีภายในสถานประกอบการ

โครงการเกษตรโรงงาน

1. หลักการและเหตุผล

ในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ความเดือดร้อนในด้านการครองชีพแผ่กระจายไปทุกชนชั้นของสังคม กลุ่มการผลิตที่ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการบริการ มีการเลิกจ้าง ลดค่าจ้าง ลดชั่วโมงการทำงานลง ทำให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานมีรายได้น้อยลงและมีเวลาว่างมากขึ้น

ดังนั้น เพื่อเป็นการลดผลกระทบทางสังคมจากวิกฤตเศรษฐกิจ และเพื่อเป็นการสร้างกระบวนการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน จึงได้พิจารณาจากการใช้หลักความเข้มแข็งของชุมชน การรวมกลุ่มโดยเริ่มจากชุมชนในโรงงาน หรือสถานประกอบการบางแห่ง ซึ่งมีพื้นที่ว่างบริเวณรอบ ๆ เพียงพอ และเป็นโรงงานที่มีความพร้อมด้านสถานที่ แหล่งน้ำ และนายจ้าง ลูกจ้างให้ความร่วมมือ สมัครงใจที่จะเข้าร่วมโครงการ โดยนำพื้นที่ว่างเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ ในการทำการเกษตรกรรม เพาะปลูก หรือเลี้ยงสัตว์ โดยเน้นเพื่อการบริโภคก่อน ส่วนที่เหลือจึงจะนำไปจำหน่าย และหากจำหน่ายไม่หมดอาจนำไปแปรรูปไว้บริโภคหรือจำหน่ายในภายหลัง เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ใช้แรงงาน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อเป็นการส่งเสริมให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานประหยัด รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และได้บริโภคพืชผักที่สะอาด ปราศจากสารพิษ

2.2 เพื่อเป็นการเสริมอาชีพ และเพิ่มรายได้ด้านเกษตรกรรมให้กับกลุ่มแรงงานในโรงงานที่ประสบปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้นแต่รายได้ลดลง

2.3 เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี และความร่วมมืออันดีระหว่างนายจ้าง ลูกจ้าง และกลุ่มผู้ใช้แรงงานในโรงงาน อันเป็นการสนับสนุนระบบแรงงานสัมพันธ์แบบทวิภาคีภายในสถานประกอบการ

3. วิธีดำเนินการ

3.1 ให้นำหน่วยงานของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในจังหวัด เป้าหมาย ร่วมกับหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในจังหวัด ได้แก่แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด ประชาสงเคราะห์จังหวัด เกษตรและสหกรณ์จังหวัด เกษตรจังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด และประมงจังหวัด ร่วมกันดำเนินการคัดเลือกโรงงานที่มีความพร้อมด้านสถานที่ แหล่งน้ำ นายจ้างและ ลูกจ้างสมัครใจ เข้าร่วมโครงการ ได้มอบหมายให้จังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดนำร่องในการจัดทำโครงการเกษตรโรงงาน โดยในเบื้องต้นจะดำเนินการคัดเลือกโรงงานที่มีความพร้อม เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษา ก่อนที่จะขยายผลไปยังจังหวัดอื่นๆ ต่อไป

3.2 จัดการประชุมชี้แจงในโรงงานของจังหวัดเป้าหมาย ให้นายจ้างและลูกจ้างเข้าใจถึงความสำคัญของโครงการ ผลประโยชน์ที่จะได้รับ ตลอดจนสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมทั้งสองฝ่าย เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเต็มใจให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการ

3.3 จัดการประชุมร่วมกันระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในจังหวัด ฝ่ายนายจ้าง ลูกจ้าง และคณะทำงานจากกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3.4 จัดทำคู่มือประกอบการอบรม ชี้แจง แนะนำเพื่อเสริมความรู้ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ ทั้งในด้านเทคนิคการเกษตร วิธีการดำเนินงาน การลงทุนในระยะเริ่มต้น ระบบการจัดการและด้านการตลาด

3.5 ติดตามผลเป็นระยะ ๆ โดยการประชุม อบรม ชี้แจง เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเรื่องดิน น้ำ ปุ๋ย พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ภูมิประเทศ ดินฟ้าอากาศ การดูแล และการเก็บเกี่ยว การจัดสรรประโยชน์ ตลอดจนจนปัญหาด้านการตลาดหรือด้านเงินลงทุน เพื่อดำเนินการต่อเนื่องในระยะยาว เป็นต้น

4 ระยะเวลาดำเนินการ

มกราคม 2542 – มกราคม 2544

5. งบประมาณ

ใช้งบประมาณปกติของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งส่วนหนึ่งขอรับการสนับสนุนจากภาคเอกชน ผู้เข้าร่วมโครงการ

6. ผู้รับผิดชอบโครงการ

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 กลุ่มผู้ใช้แรงงานและครอบครัวได้บริโภคพืชผักที่สะอาด ประหยัดรายจ่าย และเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

7.2 กลุ่มผู้ใช้แรงงานมีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถทรงตัวอยู่ได้ในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน

7.3 เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนายจ้าง และลูกจ้าง

7.4 หากโครงการนำร่องประสบความสำเร็จ และมีการขยายผลไปยังจังหวัดอื่นๆทั่วประเทศ จะเป็นการช่วยยกระดับความสามารถของลูกจ้างในโรงงานให้มีความรู้ทางด้านการเกษตรอีกด้านหนึ่ง เพื่อช่วยเหลือตนเองให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้น ตลอดจนสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ในระยะยาว สอดคล้องตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

8. ผู้เสนอโครงการ

คณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงาน

บทที่ 2

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 แนวคิดส่งเสริมแรงงานสัมพันธ์

1.1 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ในอดีตประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมเต็มรูปแบบ ผู้คนในประเทศรุ่นก่อนใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านเข้ามาช่วยในการพัฒนาการเกษตร เป็นต้นว่า การใช้วัวควายมาไถนา การใช้ปุ๋ยธรรมชาติจากมูลสัตว์ และใบไม้ต่าง ๆ มาทำเป็นปุ๋ยคอกสำหรับนาข้าว และการปลูกพืชผักสวนครัวได้ผลดีตลอดมาหลายชั่วอายุคน

ต่อมาในระยะหลัง การเกษตรสมัยใหม่เข้ามาเผยแพร่ในประเทศ ใช้เครื่องจักรไถนา ใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ผู้นำของประเทศพยายามพัฒนาการเกษตรเข้าสู่อุตสาหกรรมเหมือนกับต่างประเทศกลับมองเห็นภูมิปัญญาไทยในอดีตแล้วไม่ควรนำมาใช้

บรรดาที่นาที่ดิน สวนผลไม้ ถูกตัดแปลงเป็นโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก เด็กหนุ่มสาวเดินทางเข้าสู่เมืองหลวงและเมืองใหญ่เพื่อขายแรงงาน ปล่อยให้เด็กและคนชราที่ไร้คุณภาพอยู่กับบ้าน คอยรับเงินจากลูกหลานส่งมาให้

ในที่สุด เมื่อยุคฟองสบู่แตก เศรษฐกิจย่าแย่ ทำให้ผู้คนสิ้นเนื้อประดาตัว มีคนตกงานนับเป็นล้านคน ครั้นจะหันหลังกลับไปบ้านก็ไม่รู้จะทำอะไร เพราะที่นาและที่ดินได้ขายไปหมดแล้ว ครั้นจะอยู่ในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่ก็อยู่ไม่ได้เพราะถูกปลดออกจากงาน นับเป็นยุคที่ลำบากที่สุด ทั้งนายทุนและลูกจ้างฆ่าตัวตายด้วยวิธีต่าง ๆ เป็นรายวัน

นับเป็นพระมหากษัตริย์คุณอย่างยิ่ง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระปรีชาสามารถ มีพระเนตรอันยาวไกล ได้ทรงให้ข้อคิดในการทำเกษตรผสมผสานและเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้คนไทยได้กลับไปสู่บ้านเกิดเมืองนอนและใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัวและประเทศชาติในโอกาสต่อไป¹

พระราชดำรัสยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีกระแสพระราชดำรัสเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม ทรงแนะนำทางรอด คนไทยต้องช่วยกันกิน - ใช้ของที่ผลิตขึ้นเอง อย่าคิดแต่ทุ่มทำเพื่อส่งออกอย่างเดียว และทรงเตือนสติ อย่าทำอะไรเกินตัวให้อยู่อย่างสมถะและสามัคคี จะช่วยให้ชาติรอดพ้นวิกฤต

เนื่องในวโรกาส มหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 5 ธันวาคม 2540 เวียนมาบรรจบอีกวาระหนึ่ง ซึ่งในปีนี้เป็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เจริญพระชนมพรรษาครบ 70 พรรษา เมื่อเวลาประมาณ 16.30 น. วันที่ 4 ธันวาคม 2540 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พร้อมด้วยพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา และหม่อมเจ้าสิริวิภาวรี มหิดล เสด็จลง ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชทานพระบรมราโชวาท ให้คณะรัฐมนตรีและคณะบุคคลต่าง ๆ เข้าเฝ้าถวายพรชัยมงคล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานกระแสพระราชดำรัสต่อบุคคลที่เข้าเฝ้าฯ มีใจความเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ดังนี้

...มาใหม่ ๆ นี้ โครงการต่าง ๆ ก็เกิดขึ้น โรงงานก็เกิดขึ้นมาก จนกระทั่งคนเขานึกว่าประเทศไทยเป็นเสือตัวเล็ก ๆ และเป็นเสือตัวโตขึ้น เราไปเพื่อว่าจะเป็นเสือ

ความจริงเคยพูดเสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่า การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกินแบบพอมีพอกิน หมายความว่า อุ้มชูตัวเองให้มีพอเพียงกับตนเอง

¹ กองวิชาการ ศูนย์หนังสือราชภัฏพระนคร " การเกษตรผสมผสานและพัฒนาครอบครัวตามแนวพระราชดำริ(กรุงเทพฯ: พระนครแกรนด์วิว,2544),หน้าค่านำ.

อันนี้เคยบอกว่า ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่า ทุกคนรอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่ให้ตัวเองสำหรับครอบครัว อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่า ในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้ มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ว่าไกลเท่าไรไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก...²

เศรษฐกิจพอเพียง คำนี้เป็นศัพท์ทางวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ ที่มีความหมายสำคัญยิ่ง โดยมีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Self Sufficient economy" ซึ่งมีความหมายถึงการดำรงชีวิตอยู่ได้โดยการพึ่งตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา เป็นผู้หนึ่งที่ขยายความ โดยได้ปาฐกถาเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ณ สถานที่ต่าง ๆ ว่า

"เศรษฐกิจพอเพียงนี้ คือ ระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ ในความหมายของวิชาการนั้น หมายถึงความสามารถของชุมชนเมืองรัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่คนไม่ได้เป็นเจ้าของ สิ่งนี้คือเศรษฐกิจพอเพียงในระดับประเทศ หรือชุมชนขนาดใหญ่"³

แต่ถ้าเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลแล้วย่อมหมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามอัตภาพ และที่สำคัญต้องไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พันนาการอยู่กับสิ่งใดที่มาช่วยหรือกระตุ้นเร้าใจ โดยหันกลับมายึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเรื่องนี้ว่า

"แบบพอเพียงซึ่งฝรั่งเรียก ถ้าเราทำแบบที่ไหนทำได้ คือ เศรษฐกิจแบบพอเพียงกับตนเอง เราก็อยู่ได้ไม่ต้องเดือดร้อน..."

² กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, "เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง แนวคิดและยุทธศาสตร์"(กรุงเทพฯ:พระนครแกรนด์วิว; 2544), หน้า 4.

³ กองวิชาการ ศูนย์หนังสือราชภัฏพระนคร, เรื่องเดิม, หน้า 5.

เส้นทางชีวิตมุ่งสู่ความเป็นระบบเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวเราเป็นอย่างมาก เพียงแต่หลายคนนึกไม่ถึง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงยกตัวอย่างให้เห็นหลายประการ สิ่งของที่จำเป็นสำหรับประชาชนต้องใช้ และผลิตได้ในประเทศก็พึงควรกระทำ หากสามารถเป็นสินค้าออกได้ด้วยก็นับว่าเป็นสิ่งที่ดี

การแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจและสังคม ต้องเริ่มจากจุดแข็งในสังคมไทย โดยต้องใช้ทุนทางสังคม (Social Capital) ที่มีอยู่ในทุกภาคส่วน ระดมทุกองค์ประกอบในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "ชุมชน" หรือ "การรวมกลุ่ม" ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญ รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

จากความหมายและแนวคิดดังกล่าวได้นำมาใช้ในการดำเนินโครงการเกษตรโรงงาน เพื่อหาแนวทางในการช่วยเหลือลูกจ้าง นายจ้างที่ประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจให้สามารถมีชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง โดยใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่รวมกลุ่มทำการเกษตร และใช้แนวทางชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 แนวคิดส่งเสริมแรงงานสัมพันธ์

แรงงานสัมพันธ์ เป็นคำที่แปลมาจากคำว่า Labour Relations หมายถึง ความเกี่ยวข้องและการปฏิบัติต่อกันระหว่างบุคคลสองฝ่ายคือ ฝ่ายนายจ้าง หรือฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายจัดการฝ่ายหนึ่ง กับ ฝ่ายลูกจ้าง หรือฝ่ายพนักงาน หรือฝ่ายผู้ปฏิบัติงานอีกฝ่ายหนึ่ง

การเกี่ยวข้อง และการปฏิบัติต่อกันระหว่างบุคคลทั้งสองฝ่ายดังกล่าวมีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อ

- กระบวนการบริหาร กระบวนการผลิต และธุรกิจของนายจ้าง
- การทำงานและความเป็นอยู่ของนายจ้าง
- สภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศชาติ

ดังนั้น แรงงานสัมพันธ์ จึงมีความหมายครอบคลุมถึงความเกี่ยวข้อง และการปฏิบัติต่อกันระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ตั้งแต่การกำหนดนโยบายบุคคล การว่าจ้าง ไปจนถึงการเลิกจ้าง เช่น การรับสมัคร การคัดเลือก การฝึกงาน การฝึกอบรม การกำหนด วันและเวลาทำงาน วันหยุด วันลา การกำหนดอัตราค่าจ้าง การจัดสวัสดิการ การบังคับ บัญชา การกำหนดวินัยและโทษทางวินัย การใช้มาตรการทางวินัย การสร้างความพอใจ ในการทำงาน การยอมรับนับถือต่อกัน การเข้าไปมีส่วนในการจัดการ และการตัดสินใจ ของอีกฝ่ายหนึ่ง การเจรจาต่อรอง การร้องทุกข์ การเลิกจ้าง รวมทั้งการใช้มาตรการต่าง ๆ ในการบังคับให้ฝ่ายหนึ่งปฏิบัติตามความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง เช่นการปิดงาน การนัดหยุดงาน เป็นต้น⁴

ความสำคัญของแรงงานสัมพันธ์

สถานประกอบการได้นายจ้างและลูกจ้างต่างปฏิบัติต่อกันด้วยดี ด้วยการร่วมสร้างประโยชน์ และนำมาแบ่งปันกันอย่างเหมาะสม ต่างเข้าใจและยอมรับใน บทบาทของแต่ละฝ่าย ประองตอง และสามารถประกอบกิจการของนายจ้าง และมีผล ทำให้นายจ้างสามารถดำเนินกิจการได้อย่างราบรื่น โดยได้รับผลประโยชน์หรือผลกำไร ตามวัตถุประสงค์ของสถานประกอบการนั้น

เมื่อนายจ้างและลูกจ้างสามารถทำงานร่วมกันด้วยดีมีประสิทธิภาพแล้ว ก็จะทำให้เกิดความสงบสุขในอุตสาหกรรม (Industrial Peace) ขึ้นส่งผลโดยตรงต่อความ เจริญทางเศรษฐกิจและความสงบเรียบร้อยของประเทศ⁵

ระดับของแรงงานสัมพันธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับแรงงานสัมพันธ์ นั้น อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ

⁴เกษมสันต์ วิจารณ์. "หลักการ กฎหมาย และการบริหารแรงงานสัมพันธ์(กรุงเทพฯสำนักพิมพ์วิญญูชน.2543),หน้า10.

⁵เรื่องเดียวกัน,หน้า 12.

- 1.ระดับพื้นฐาน
- 2.ระดับพัฒนาโดยเอกภาคี
- 3.ระดับพัฒนาโดยทวิภาคี

- 1.แรงงานสัมพันธ์พื้นฐาน หมายถึง ความสัมพันธ์ในทางการจ้างที่นายจ้าง และลูกจ้างต้องปฏิบัติต่อกันตามมาตรฐานขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้
- 2.แรงงานสัมพันธ์พัฒนาโดยเอกภาคี หมายถึง ความสัมพันธ์ในทุกรูปแบบที่ได้รับการพัฒนาในเชิงบวกโดยตัวริ และการบริหารจัดการของฝ่ายจัดการหรือฝ่ายนายจ้าง
- 3.แรงงานสัมพันธ์พัฒนาโดยทวิภาคี หมายถึง ความสัมพันธ์ในทุกรูปแบบที่ได้รับการพัฒนาขึ้นจากการร่วมปรึกษาหารือ หรือการร่วมเจรจาต่อรองระหว่างนายจ้างกับสหภาพแรงงาน หรือกลุ่มลูกจ้าง หรือผู้แทนลูกจ้าง⁶

จากแนวคิดด้านส่งเสริมแรงงานสัมพันธ์นี้ ในการดำเนินโครงการเกษตรโรงงานจะเน้นการส่งเสริมแรงงานสัมพันธ์แบบทวิภาคี ซึ่งลูกจ้าง นายจ้างมีการร่วมปรึกษาหารือกัน หาหนทางช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการพูดคุยกันมากขึ้น ซึ่งการดำเนินโครงการนี้หากนายจ้างไม่เสียสละพื้นที่ว่างในบริเวณโรงงานให้ลูกจ้างทำการเกษตรแล้วโครงการนี้ก็ไม่สามารถดำเนินการได้

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 54.

บทที่ 3

การดำเนินโครงการเกษตรโรงงาน

โครงการเกษตรโรงงาน เกิดขึ้นจากความร่วมมือกันระหว่างกระทรวง
แรงงานและสวัสดิการสังคม และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกระทรวงแรงงานและ
สวัสดิการสังคมได้ดำเนินการจัดทำคำสั่งที่ 265/2541 ลงวันที่ 19 พฤศจิกายน 2541
แต่งตั้งคณะทำงานประกอบด้วยข้าราชการของทั้งสองกระทรวง เพื่อร่วมกันดำเนิน
โครงการให้สัมฤทธิ์ผล และได้จัดประชุมการทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงานขึ้น
เพื่อวางแนวทางในการดำเนินการและคัดเลือกจังหวัด เพื่อดำเนินโครงการเป็นจังหวัด
นำร่อง ได้กำหนดหลักเกณฑ์โดยคำนึงถึงความพร้อมของนายจ้าง ลูกจ้าง สถานที่พร้อม
มีแหล่งน้ำพร้อม และควรเป็นจังหวัดในเขตปริมณฑล เพื่อสะดวกในการติดตามผลของ
คณะทำงาน ซึ่งที่ประชุมได้มีมติคัดเลือกจังหวัดปทุมธานี เป็น โครงการจังหวัดนำร่อง

โครงการนำร่องที่จังหวัดปทุมธานี

โครงการเกษตรโรงงาน เริ่มนำร่องที่บริษัทบลูโลท์ อุตสาหกรรม จำกัด อำเภอสามโคก
จังหวัดปทุมธานี ประเภทกิจการทำกระเป๋าดูเดินทาง มีพนักงานทั้งสิ้น 70 คน โดยมีนาย
ประสิทธิ์ ภิรมย์ฤกษ์ เป็นกรรมการผู้จัดการ มีพื้นที่โรงงานประมาณ 25 ไร่ และมีที่ว่าง
ใช้ทำการเกษตรประมาณ 5 ไร่ มีลูกจ้างสมัครเข้าร่วมโครงการ 20 คน ซึ่งมีที่พักอยู่ใน
บริเวณโรงงาน ได้รับการกู้เงินจากกรมประชาสัมพันธ์ 1,000 บาท เป็นเงิน
20,000 บาท มีเลขานุการของกลุ่มเป็นเหรียญกษาปณ์ มีการจัดตั้งประธานกลุ่ม และได้มีการ
ประชุมในกลุ่มสมาชิก เพื่อคัดเลือกพืชพันธุ์ที่ต้องการจะปลูก ใช้เวลาว่างหลังจากทำงาน
มาดูแลพืชผลทางการเกษตร

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. จังหวัดปทุมธานี มีคำสั่งจังหวัดที่ 4460/2541 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2541 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการเกษตรในโรงงานบลูไลท์ อุตสาหกรรม จำกัด จังหวัดปทุมธานี โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี (นายวิจิตร วิชัยสาร) เป็นประธานคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการของกระทรวงแรงงาน กระทรวงเกษตรฯ และหน่วยงานอื่นๆ โดยมีแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดปทุมธานีเป็นคณะกรรมการและเลขานุการ

2. สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดปทุมธานี ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติงานโครงการเกษตรในโรงงาน บริษัท บลูไลท์ อุตสาหกรรม จำกัด ปี 2542

3. สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดปทุมธานี สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนส่งเสริมกลุ่มประกอบอาชีพให้รายละเอียด 1,000 บาท จำนวน 20 คน เป็นเงินรวม 20,000 บาท ซึ่งสมาชิกกลุ่ม (พนักงานผู้เข้าร่วมโครงการฯ) ได้นำเงินดังกล่าวไปจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์สำหรับทำการเกษตร เช่น จอบ เสียม ฯลฯ

4. สำนักงานเกษตรจังหวัด สนับสนุนงบประมาณ 50,000 บาท สำหรับปัจจัยการเกษตรได้แก่ เมล็ดพันธุ์พืช จำนวน 7 ชนิด (ข้าวโพดหวาน ค่ะน้า ผักบุ้งจีน ถั่วฝักยาว บวบเหลี่ยม พริกชี้หนู และแตงกวา) ปุ๋ยคอก ปูนโดโลไมท์ ปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0 ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 วัสดุโรงเรือนสำหรับเพาะเห็ดขนาด 4x6 เมตร ก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้า กาวเหนียวดักแมลง และสารสมุนไพรกำจัดศัตรูพืช พร้อมทั้งจัดส่งเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ

5. พนักงานผู้เข้าร่วมโครงการ ดำเนินการเพาะปลูกผลิตผลทางการเกษตรบนพื้นที่จำนวน 16 แปลง

จากผลสำเร็จการดำเนินโครงการในจังหวัดน่านรอง ต่อมาได้มีการขยายผล การดำเนินโครงการไปยังจังหวัดต่าง ๆ โดยได้มีหนังสือกระทรวงแรงงานและสวัสดิการ สังคม ที่ รส 0208/ว0015 ลงวันที่ 13 มกราคม 2542 เรื่องการดำเนินโครงการเกษตร ในโรงงาน ได้ขอความร่วมมือจังหวัดสั่งการให้แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด ประสานงานกับหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในจังหวัด ดำเนินการคัดเลือก โรงงานที่มีความพร้อมด้านสถานที่ แหล่งน้ำ และนายจ้างลูกจ้างให้ความร่วมมือในการ ดำเนินการให้สัมฤทธิ์ผล และขอให้นำเสนอโครงการพร้อมด้วยแต่งตั้งคณะทำงานระดับ จังหวัด ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการและขั้นตอนการปฏิบัติงาน ดังนี้

○ หลักการดำเนินโครงการและความร่วมมือ

1. ดำเนินการคัดเลือกโรงงานที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการทั้งนายจ้างและ ลูกจ้าง รวมทั้งมีความพร้อมด้านสถานที่ และแหล่งน้ำสำหรับทำการเกษตร
2. เน้นการผลิตเพื่อพอเพียงแก่การบริโภค เพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ส่วนที่เหลือจากการบริโภคจึงจะจำหน่าย เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับพนักงานผู้เข้าร่วม โครงการ
3. พนักงานผู้เข้าร่วมโครงการจะได้รับความรู้ คำแนะนำเกี่ยวกับการทำ การเกษตร และได้รับการสนับสนุนเงินทุน และปัจจัยการผลิตตามสมควร
4. การดำเนินการระดับจังหวัด ดำเนินการในรูปแบบคณะทำงาน ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานอย่าง ชัดเจน
5. ประสานและอำนวยความสะดวกให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในระดับ จังหวัดร่วมมือและใช้ทรัพยากรในจังหวัด เพื่อดำเนินโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

○ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

การดำเนินงานในส่วนกลาง

1. แต่งตั้งคณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงาน ประกอบด้วยบุคคล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของกระทรวงแรงงานฯ และกระทรวงเกษตรฯ โดยมีภารกิจหลักคือ การพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการ จัดทำแผนปฏิบัติการ ประสานและดำเนินโครงการนำร่องในโรงงานที่มีความพร้อมด้านสถานที่ แหล่งน้ำ นายจ้างและลูกจ้าง
2. จัดประชุมคณะทำงานดำเนินโครงการเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน
3. ประสาน/สั่งการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ทราบนโยบาย และวิธีการปฏิบัติงาน
4. ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการของโครงการ เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ
5. ตรวจสอบติดตามผลการดำเนินการในส่วนภูมิภาค
6. รายงานผลการดำเนินการ ปัญหา/อุปสรรค และเสนอแนวทางแก้ไข ปัญหา ตลอดจนการขยายผลและการประชาสัมพันธ์โครงการ

การดำเนินงานในส่วนภูมิภาค

1. ประสานและแต่งตั้งคณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงานระดับจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด ประชาสงเคราะห์จังหวัด เกษตรและสหกรณ์จังหวัด เกษตรจังหวัด ประมงจังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด และหน่วยงานอื่น ๆ ที่จังหวัดเห็นสมควรว่า สามารถสนับสนุนการดำเนินโครงการได้ ร่วมเป็นคณะทำงานฯ

2. จัดประชุมคณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงานระดับจังหวัด เพื่อรับทราบนโยบาย และทำความเข้าใจแนวคิด วัตถุประสงค์ กลวิธีดำเนินงานและกำหนดแนวทาง แผนการดำเนินการระดับจังหวัด พร้อมทั้งแบ่งภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความชัดเจนในการประสานและปฏิบัติงาน

3. สํารวจและประสานทำความเข้าใจกับโรงงาน/สถานประกอบการให้รับทราบแนวคิดและวัตถุประสงค์ กลวิธีปฏิบัติงาน รวมทั้งมีความพร้อมจะเข้าร่วมโครงการ โดยพิจารณาจาก

- มีพื้นที่และมีน้ำเพียงพอสำหรับการเกษตร
- พนักงานควรมีบ้านพักในโรงงานหรืออาศัยรอบบริเวณโรงงาน
- นายจ้างและลูกจ้างให้ความร่วมมือ

4. คณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงานระดับจังหวัด ร่วมพิจารณาคัดเลือกโรงงาน และดำเนินการทำการเกษตรปลูกพืชผักสวนครัวหรือเลี้ยงสัตว์ตามความเหมาะสม และความพร้อมของโรงงาน/สถานประกอบการ

5. ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ ตลอดจนถึงติดตามผลการปฏิบัติงาน สนับสนุนทรัพยากรตามความพร้อมและความเหมาะสม

6. ติดตาม ประเมินผล และสรุปผลโครงการพร้อมทั้งดำเนินการขยายผลโครงการไปยังโรงงานและสถานประกอบการอื่น ๆ ที่มีความพร้อม

7. รายงานผลการดำเนินโครงการให้คณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงานทราบ

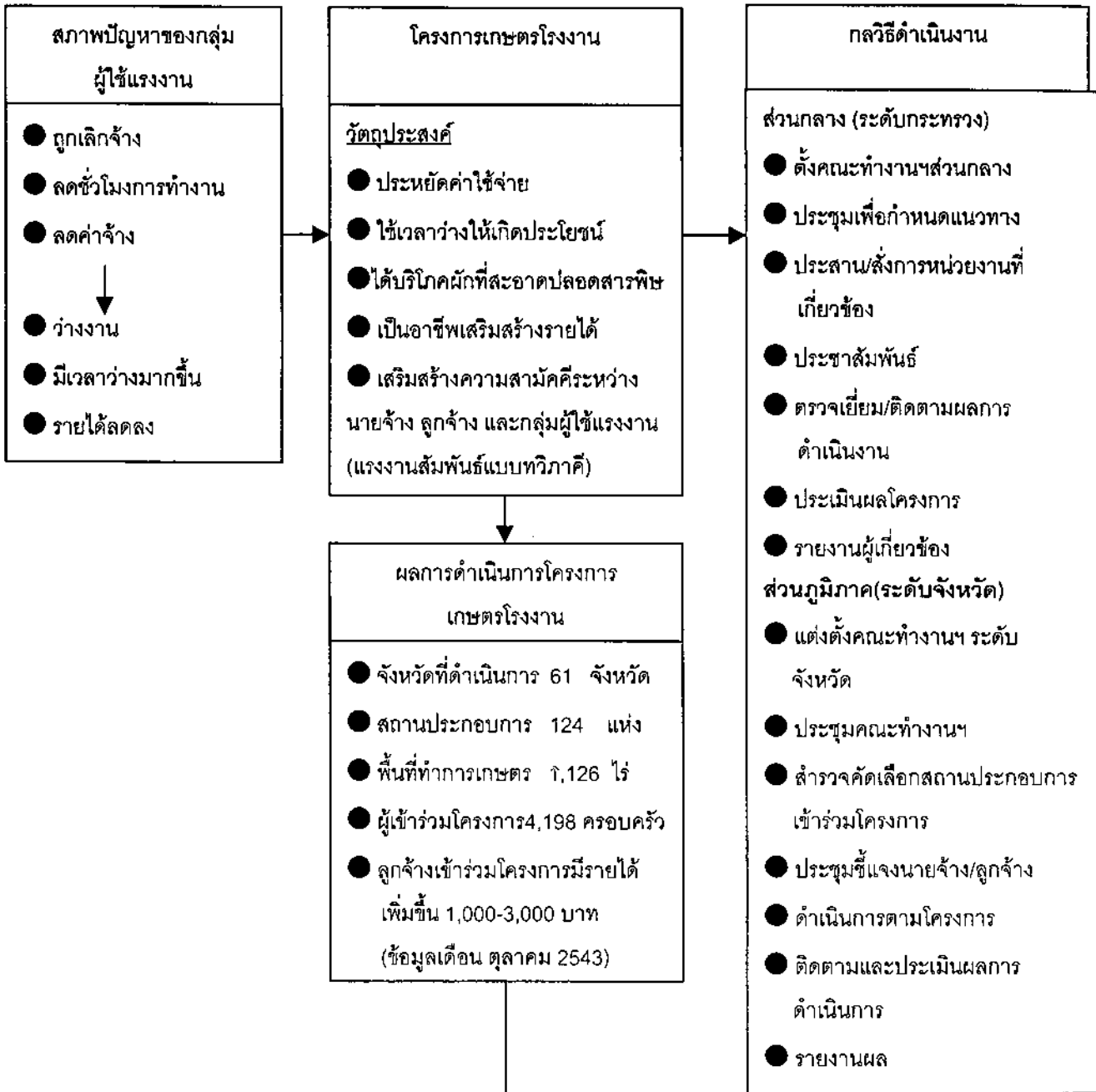
ภารกิจ/หน้าที่ของแต่ละหน่วยงานตามโครงการเกษตรโรงงาน

ลำดับที่	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	หน้าที่
1.	สำนักงานสวัสดิการและ คุ้มครองแรงงาน	- พิจารณาคัดเลือกโรงงานเข้า โครงการโดยใช้หลัก ก มีพื้นที่และน้ำพอเพียงสำหรับ การเกษตร ข. พนักงานควรมีบ้านพักใน โรงงานหรืออาศัยรอบบริเวณโรงงาน ค. นายจ้างและลูกจ้างให้ความ ร่วมมือ
2.	สำนักงานแรงงานและสวัสดิการ สังคมจังหวัด	- จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานฯ ในระดับจังหวัด โดยมี รสจ. เป็น เลขานุการ - ดำเนินการจัดประชุมคณะทำงาน ในระดับจังหวัด เพื่อคัดเลือกโรงงาน เป้าหมาย รวมทั้งแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ และมอบหมายภารกิจแต่ละ หน่วยงานในการดำเนินโครงการ - ติดตามผลการดำเนินงานโดยมีการ ประสานงานร่วมกัน เพื่อให้การ ดำเนินงานในแต่ละพื้นที่เป้าหมาย สัมฤทธิ์ผล - รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะ ทำงานฯ ในระดับจังหวัด และ กระทรวงแรงงานฯ

ลำดับที่	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	หน้าที่
3.	สำนักงานประชาสงเคราะห์ จังหวัด	- สนับสนุนด้านเงินทุนแก่ลูกจ้างผู้ เข้าร่วมโครงการในลักษณะการให้กู้ เป็นกลุ่ม (ทปช.) หรือเป็นรายบุคคล ครอบครัวละ 1,000 บาท (ในบาง กรณีนายจ้างอาจช่วยเหลือ โดยร่วม สมทบออกค่าใช้จ่ายเป็นบางส่วน)
4.	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัด	- ให้ความรู้ อบรมแก่ลูกจ้างผู้เข้าร่วม โครงการ - ดำเนินงานด้านวิชาการและ ประสานการแก้ไขปัญหา - ติดตามและรายงานผลการดำเนิน งานให้กระทรวงเกษตรฯ ทราบ
5.	สำนักงานเกษตรจังหวัด	- ให้ความรู้ และคำแนะนำตลอดจน การแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร - ให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เพื่อ การสาธิตตามความเหมาะสม - ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน ต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานสัมฤทธิ์ ผลตามวัตถุประสงค์
6.	สำนักงานประมงจังหวัด	- ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับพันธุ์ปลา ให้ความรู้ในกรณีที่โรงงานมีความ พร้อมในการเลี้ยงปลา

ลำดับที่	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	หน้าที่
7.	สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด	<ul style="list-style-type: none">- ร่วมกับคณะทำงานในจังหวัด พิจารณาคัดเลือกโรงงาน- ให้คำแนะนำทางเลือกเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม- ให้การสนับสนุนด้านการดูแล สุขภาพสัตว์ของโครงการในลักษณะของการสาริต
8.	สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด	<ul style="list-style-type: none">- ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการของโครงการในจังหวัด เผยแพร่ ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ- ประชาสัมพันธ์ประสานกับโครงการต่าง ๆ ในการนำผลผลิตของ ลูกจ้างมาจำหน่าย (ในกรณีที่เหลือเพื่อจำหน่าย)

กรอบแนวคิดและผลการดำเนินโครงการเกษตรโรงงาน

ผลกระทบต่อผู้ใช้แรงงาน	ผลกระทบต่อเจ้าของสถานประกอบการ	ผลกระทบต่อภาครัฐ
<ul style="list-style-type: none"> ● ลดค่าใช้จ่าย/ค่าครองชีพ ● เพิ่มรายได้ ● ได้บริโภคผักสะอาด/ปลอดภัย ● รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ● ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานดีขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> ● ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้าง ลูกจ้างดีขึ้น ● ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของสถานประกอบการกับข้าราชการดีขึ้น ● มีความสุขที่ได้ช่วยเหลือและสนับสนุนกลุ่มผู้ใช้แรงงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ● มีความร่วมมือที่ระหว่างกระทรวงต่างๆ โดยเฉพาะกระทรวงแรงงานฯ และกระทรวงเกษตรฯ ● ข้าราชการมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของเจ้าของสถานประกอบการและกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ● ได้รับทราบปัญหา/อุปสรรคของกลุ่มผู้ใช้แรงงานและเจ้าของสถานประกอบการมากยิ่งขึ้น

ผลการดำเนินการและปัญหาอุปสรรค

ภาพรวมการดำเนินการ

การดำเนินโครงการเกษตรโรงงาน ตั้งแต่เริ่มโครงการเมื่อเดือน พฤศจิกายน 2541 ถึง เดือน ตุลาคม 2543 มีการดำเนินการแล้วดังนี้ จังหวัดที่เข้าร่วมโครงการ 61 จังหวัด สถานประกอบการจำนวน 124 แห่ง มีพื้นที่ทำการเกษตร 1,126 ไร่ คนงานเข้าร่วมโครงการ 4,198 ครอบครัว ภาพรวมของการดำเนินโครงการมีความก้าวหน้าด้วยดี มีพื้นที่จังหวัดที่เข้าร่วมโครงการเกือบทั่วประเทศ ส่วนราชการต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขยายผลโครงการให้ประสบผลสำเร็จด้วยดี มีผลทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ในส่วนของการดำเนินการเพื่อการขยายผลโครงการนั้น ได้ประมวลแนวทางในติดตาม การขยายผล และการประชาสัมพันธ์โครงการเกษตรโรงงานได้ ดังนี้

แนวทางในการติดตาม ขยายผล และประชาสัมพันธ์โครงการเกษตรโรงงาน

 การลงนามข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการดำเนินโครงการเกษตรในโรงงานระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กับกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้มีความเห็นร่วมกันในการใช้ความได้เปรียบในเชิงการเกษตร ดำเนินการในการเสริมอาชีพและลดรายจ่ายด้านการบริโภคให้กับกลุ่มแรงงานในโรงงาน โดยให้ทำการเกษตรในพื้นที่ของโรงงานทั่วประเทศ เพื่อพยุงบุญฐานะทางครอบครัวให้อยู่รอดหรือ อย่างน้อยเพื่อให้ทรงตัวอยู่ได้

ทั้งสองกระทรวงจึงร่วมกันในการดำเนินโครงการเกษตรในโรงงาน ทั่วประเทศ เพื่อทำการเกษตรในพื้นที่ของโรงงาน โดยได้มีการลงนามข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการดำเนินโครงการเกษตรในโรงงานฯ ขึ้น โดยมีหลักการดำเนินงานและความร่วมมือ ดังนี้

1. ดำเนินการคัดเลือกโรงงานที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการทั้งนายจ้าง และพนักงาน รวมทั้งมีความพร้อมด้านสถานที่และแหล่งน้ำ สำหรับทำการเกษตร

2. จะเน้นการผลิตเพื่อพอกเพียงแก่การบริโภค เพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ส่วนที่เหลือจากการบริโภคจึงจะจำหน่าย เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับพนักงานผู้เข้าร่วมโครงการ

3. พนักงานผู้เข้าร่วมโครงการจะได้บริโภคผลิตผลทางการเกษตรที่สดและปราศจากสารพิษ

4. พนักงานผู้เข้าร่วมโครงการจะได้รับความรู้ คำแนะนำ เกี่ยวกับการทำการเกษตร และได้รับการสนับสนุนเงินทุนและปัจจัยการผลิตตามสมควร

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม รับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. ดำเนินการคัดเลือกโรงงานที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ และมีความพร้อมด้านสถานที่ แหล่งน้ำ นายจ้างและพนักงาน

2. จัดการประชุมชี้แจงส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในจังหวัดให้เข้าใจและชี้แจงให้เห็นถึงประโยชน์จากการดำเนินโครงการ

3. พิจารณาให้เงินกู้แก่พนักงานตามความจำเป็น โดยให้ผ่อนส่งระยะยาวและปลอดดอกเบี้ย

4. จัดทำคู่มือการดำเนินโครงการเกษตรโรงงาน

5. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินโครงการเกษตรในโรงงานผ่านทางสื่อมวลชนต่าง ๆ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รับผิดชอบเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. อบรมให้ความรู้ทางการเกษตรแก่พนักงานผู้เข้าร่วมโครงการ

2. ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับพันธุ์พืช ปุ๋ย วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการทำการเกษตร ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เห็นสมควร

3. ให้คำแนะนำเป็นพี่เลี้ยง และช่วยแก้ไขปัญหาระหว่างการดำเนินโครงการแก่พนักงานจนกระทั่งสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

4. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินโครงการเกษตรในโรงงานผ่านทางสื่อมวลชนต่าง ๆ

ในการลงนามในข้อตกลงฯดังกล่าวมีรัฐมนตรีและปลัดกระทรวงของทั้งสองกระทรวงร่วมลงนามเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2542 ณ ห้องประชุมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๕. การจัดประชุมชี้แจงหัวหน้าส่วนราชการสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เรื่องโครงการเกษตรโรงงาน

เพื่อให้หัวหน้าส่วนราชการของทั้งสองกระทรวง ได้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ และมีแนวทางในการดำเนินโครงการที่ชัดเจนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงาน จึงได้จัดประชุมซักซ้อมแนวทางการดำเนินโครงการเกษตรโรงงานขึ้น โดยผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยหัวหน้าหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานฯ และหัวหน้าหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรฯ เช่นแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด ประชาสงเคราะห์จังหวัด จัดหางานจังหวัด ประกันสังคมจังหวัด ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานภาค/จังหวัด เกษตรและสหกรณ์จังหวัด เกษตรจังหวัด ประมงจังหวัด และปศุสัตว์จังหวัด

ในการประชุมชี้แจง มีวิทยากรจากทั้งสองกระทรวงมาร่วมกันบรรยายชี้แจงหลักการ วัตถุประสงค์ของโครงการ หน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน พร้อมทั้งมีการอภิปรายกลุ่ม ซึ่งวิทยากรประกอบด้วยผู้ตรวจราชการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (นายวิบูลย์ รัตนเวสส์) และคณะวิทยากรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ ผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ฝ่ายบริหาร (นายอภิชาติ พงษ์ศรีหตุลชัย) ผู้อำนวยการกองแผนงานและโครงการพิเศษ (นายอนันต์ ภูสิทธิกุล) หัวหน้าฝ่ายแผนงานและงบประมาณ กองแผนงาน กรมปศุสัตว์ (นายธงชัย

กิตติพงษ์ไพศาล) ผู้อำนวยการกองแผนงานและนโยบายประมง กรมประมง (นายอาทิตย์ นามะสนธิ) ผู้อำนวยการกองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตร (นายธงชาติ รักษากุล) ผู้อำนวยการกองแผนงาน กรมปศุสัตว์ (นายทฤษฎี ชาวสวนเจริญ) โดยสรุปผลการประชุมชี้แจง 4 ภาค ดังนี้

- ภาคใต้ จำนวน 14 จังหวัด ดำเนินการจัดประชุมที่โรงแรมไดมอนด์ พลาซ่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2542 มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 144 คน

- ภาคกลาง จำนวน 25 จังหวัด ดำเนินการจัดประชุมที่โรงแรม การ์เด็นท์บีช รีสอร์ท พัทยาเหนือ จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2542 มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 237 คน

- ภาคเหนือ จำนวน 17 จังหวัด ดำเนินการจัดประชุมที่โรงแรมโลดส์ปางสวนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2542 มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 182 คน

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 19 จังหวัด ดำเนินการจัดประชุมที่โรงแรมเจริญธานี ปริ้นเซส จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2542 มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 211 คน และได้นำผู้เข้าประชุมตรวจเยี่ยมสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ ณ บริษัทน้ำตาลมิตรภูเวียง จำกัด จังหวัดขอนแก่น

สรุปผลการประชุมชี้แจง และประเด็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงแรงงานฯ และกระทรวงเกษตรฯ ได้ดังนี้

1. ด้านความร่วมมือของหน่วยงาน โดยให้หน่วยงานร่วมกันในการตรวจสอบความพร้อมของสถานประกอบการ เช่น ศักยภาพของทรัพยากรในโรงงานในเรื่องดิน น้ำ ความพร้อมของนายจ้าง ลูกจ้าง

2. ด้านการสร้างทางเลือกให้สถานประกอบการ โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของสถานประกอบการ โดยเน้นทางเลือกต้องตรงตามความต้องการของผู้เข้าร่วมโครงการ และตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

3. การให้ลูกจ้างมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม โดยให้มีการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งในเชิงการเกษตร และในเชิงธุรกิจเบื้องต้น

4. การสนับสนุนปัจจัยขั้นพื้นฐาน โดยดูจากกรอบภารกิจของสวนราชการเป็นที่ตั้ง การสนับสนุนปัจจัยขั้นพื้นฐานของกระทรวงเกษตรฯ อาจใช้หลักการเดียวกับโครงการเกษตรยั่งยืน โดยเปลี่ยนเป้าหมายจากผู้ว่างงานเป็นผู้ใช้แรงงานในโรงงาน การให้คำปรึกษา แนะนำในด้านวิชาการ เช่น การให้ความรู้ด้านพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เน้นการปลูกพืชที่มีอายุสั้นให้หมุนเวียนบริโภคได้ตลอดปี และการให้การดูแลด้านสุขภาพสัตว์ เป็นต้น

5. โครงการควรมีความยั่งยืน เพราะจะมีส่วนช่วยผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมโครงการได้ในระยะยาว

6. การประสานงาน ควรมีเจ้าหน้าที่ตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ

7. การติดตามผล ควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ และสังคมได้ในระดับหนึ่ง

๗ การจัดประชุมร่วมระหว่างคณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงาน ส่วนกลาง และคณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงาน จังหวัดภูเก็ต

เพื่อเป็นการระดมแนวความคิดร่วมกันระหว่างคณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงานส่วนกลางและระดับจังหวัด จึงจัดประชุมร่วมระหว่างคณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงานส่วนกลาง และคณะทำงานฯจังหวัดภูเก็ต ซึ่งการประชุมครั้งนี้มีบัณฑิตอาสาฯ จังหวัดภูเก็ต เข้าร่วมประชุมด้วย เพื่อให้คณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงานได้รับทราบแนวความคิด ความคิดริเริ่มจากผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ และเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปรับปรุงแนวทางการทำงานร่วมกันของทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

**☞ การจัดประชุมคณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงานส่วนกลาง
ร่วมกับคณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงานส่วนภูมิภาค**

คณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงาน ได้พิจารณาร่วมกันและมีความเห็นว่า เพื่อให้หน่วยงานระดับจังหวัด ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ในการดำเนินโครงการ และเป็นการติดตาม ขยายผลและประชาสัมพันธ์โครงการ ตลอดจนเพื่อรับทราบปัญหาอุปสรรค และร่วมกันแก้ปัญหาการดำเนิน โครงการให้รวดเร็ว สอดคล้องกับสภาพวิกฤต จึงจัดการประชุมร่วมระหว่างคณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงานส่วนกลางร่วมกับคณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงานส่วนภูมิภาค ขึ้น โดยดำเนินการจัดประชุมใน 12 เขตตรวจราชการ ๗ ละ 1 วัน ดังนี้

ครั้งที่ 1 ประชุมในเขตตรวจราชการที่ 3 เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2542 ณ โรงแรมเมอร์เคียว พัทยา จังหวัดชลบุรี มีคณะทำงานจากส่วนภูมิภาค เข้าร่วมประชุม จำนวน 7 จังหวัด คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด และสระแก้ว

ครั้งที่ 2 ประชุมในเขตตรวจราชการที่ 12 เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2542 ณ โรงแรมบีพี สมิทรา บีช จังหวัดสงขลา มีคณะทำงานจากส่วนภูมิภาค เข้าร่วมประชุม จำนวน 7 จังหวัด คือ จังหวัดสงขลา สตูล ตรัง บัตตานี ยะลา นราธิวาส และพัทลุง ช่วงปลายมีการตรวจเยี่ยมสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ ที่บริษัท อulongอุตสาหกรรมน้ำยางชั้น จำกัด อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

ครั้งที่ 3 ประชุมในเขตตรวจราชการที่ 2 เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2542 ณ โรงแรมสระบุรีอินน์ จังหวัดสระบุรี มีคณะทำงานจากส่วนภูมิภาคเข้าร่วมประชุม จำนวน 6 จังหวัด คือ จังหวัดนครนายก สระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท และสุพรรณบุรี ช่วงปลายมีการตรวจเยี่ยมสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการที่บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) โรงงานแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

ครั้งที่ 4 ประชุมในเขตตรวจราชการที่ 1 เมื่อวันที่อังคารที่ 26 ตุลาคม 2542 ณ โรงแรมวังใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีคณะทำงานจากส่วนภูมิภาคเข้าร่วมประชุม จำนวน 7 จังหวัด คือ จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ระนอง พังงา และภูเก็ต ช่วงปลายตรวจเยี่ยมสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการที่บริษัท อภิมิตรมงคลลาเท็กซ์ จำกัด อำเภอพุนพิน และบริษัทโอเรียนท์สุราษฎร์ริบเบอร์ลาเท็กซ์ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ครั้งที่ 5 ประชุมในเขตตรวจราชการที่ 8 เมื่อวันที่จันทร์ที่ 1 พฤศจิกายน 2542 ณ โรงแรมห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี มีคณะทำงานจากส่วนภูมิภาคเข้าร่วมประชุมจำนวน 5 จังหวัด คือ จังหวัดอุทัยธานี นครสวรรค์ กำแพงเพชร ตาก และสุโขทัย ช่วงปลายตรวจเยี่ยมสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการที่บริษัท ฟอร์เวิร์ด การ์เด็นท์ จำกัด จังหวัดอุทัยธานี

ครั้งที่ 6 ประชุมในเขตตรวจราชการที่ 6 เมื่อวันที่อังคารที่ 16 พฤศจิกายน 2542 ณ โรงแรมโซฟีเทลราชา ออคิต จังหวัดขอนแก่น มีคณะทำงานจากส่วนภูมิภาคเข้าร่วมประชุมจำนวน 6 จังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น อุตรดิตถ์ เลย หนองคาย สกลนคร และหนองบัวลำภู ช่วงปลายตรวจเยี่ยมสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการที่บริษัท ขอนแก่นบริวเวอรี่ จำกัด จังหวัดขอนแก่น

ครั้งที่ 7 ประชุมในเขตตรวจราชการที่ 9 เมื่อวันที่อังคารที่ 16 พฤศจิกายน 2542 ณ โรงแรมพิจิตรพลาซ่า จังหวัดพิจิตร มีคณะทำงานจากส่วนภูมิภาค เข้าร่วมประชุม จำนวน 6 จังหวัดคือจังหวัดพิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ แพร่ และน่าน ช่วงปลายตรวจเยี่ยมสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการที่ บริษัท พิเอส อาร์ ฟุตแวร์ จำกัด จังหวัดพิจิตร

ครั้งที่ 8 ประชุมในเขตตรวจราชการที่ 1 เมื่อวันศุกร์ที่ 19 พฤศจิกายน 2542 ณ โรงแรมอู่ทองอินน์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีคณะทำงานจากส่วนภูมิภาค เข้าร่วมประชุมจำนวน 5 จังหวัด คือ จังหวัด สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา และอ่างทอง ช่วงบ่ายตรวจเยี่ยมสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ ที่ บริษัท มินิแบไทย จำกัด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ครั้งที่ 9 ประชุมในเขตตรวจราชการที่ 10 เมื่อวันอังคารที่ 23 พฤศจิกายน 2542 ณ โรงแรมโนโวเทล จังหวัดเชียงใหม่ มีคณะทำงานจากส่วน ภูมิภาคเข้าร่วมประชุมจำนวน 6 จังหวัด คือจังหวัดลำปาง ลำพูน เชียงราย พะเยา เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน ช่วงบ่ายตรวจเยี่ยมสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการที่ บริษัท พิบูลคอนกรีต จำกัด จังหวัดเชียงใหม่

ครั้งที่ 10 ประชุมในเขตตรวจราชการที่ 7 เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 25 พฤศจิกายน 2542 ณ โรงแรมเฟริกซ์ ทอแสง จังหวัดอุบลราชธานี มีคณะทำงาน จากส่วนภูมิภาคเข้าร่วมประชุมจำนวน 7 จังหวัด คือจังหวัดร้อยเอ็ด ยโสธร กาฬสินธุ์ อุบลราชธานี นครพนม มุกดาหาร และอำนาจเจริญ ช่วงบ่ายตรวจเยี่ยมสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการที่ บริษัท อุบลอุตสาหกรรมฟอกหนัง จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี

ครั้งที่ 11 ประชุมในเขตตรวจราชการที่ 5 เมื่อวันพุธที่ 1 ธันวาคม 2542 ณ โรงแรมทองธารินทร์ จังหวัดสุรินทร์ มีคณะทำงานจากส่วนภูมิภาคเข้าร่วมประชุม จำนวน 7 จังหวัด คือจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และ มหาสารคาม ช่วงบ่ายตรวจเยี่ยมสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการที่ห้างหุ้นส่วน จำกัด อุตสาหกรรมทอกระสอบสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ครั้งที่ 12 ประชุมในเขตตรวจราชการที่ 4 เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 9 ธันวาคม 2542 ณ โรงแรมเมธาวลัย ชะอำ จังหวัดเพชรบุรี มีคณะทำงานจากส่วนภูมิภาคเข้าร่วมประชุมจำนวน 7 จังหวัด คือจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี นครปฐม และประจวบคีรีขันธ์ และตรวจเยี่ยมสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการที่บริษัทชลประทาน ซีเมนต์ จำกัด และโรงงานเส้นไหมเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

การจัดการประชุมนี้ เป็นการสร้างประสบการณ์ตรงให้ผู้เข้าร่วมประชุมจากการประชุม ทำให้ที่ประชุมได้รับทราบปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ และร่วมกันแก้ไขปัญหาในการดำเนินโครงการ เช่น

- ความรู้ ความเข้าใจ แนวคิดในการดำเนินโครงการ
- การประสานงานระหว่างหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานฯ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- หลักเกณฑ์/แนวทาง ในการคัดเลือกสถานประกอบการที่จะเข้าร่วมโครงการ
- การมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

☞ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการ

การดำเนินโครงการเกษตรโรงงานได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนต่าง ๆ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก ในส่วนของการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการ คณะทำงานฯ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

- 1) จัดทำนิทรรศการเผยแพร่โครงการ โดยจัดให้มีนิทรรศการที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 1 ชุด และกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม 1 ชุด
- 2) จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานโครงการเกษตรโรงงาน เพื่อแจกจ่ายให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจแนวทางการปฏิบัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จำนวน 5,000 เล่ม
- 3) จัดทำวีดีทัศน์เผยแพร่โครงการ โดยกองสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานฯ ดำเนินการจัดส่งวีดีทัศน์ให้ รสจ. ทั่วประเทศ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และขยายผลโครงการ

4) มีสื่อมวลชนจัดทำสารคดีเผยแพร่โครงการตามหนังสือพิมพ์และสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ

5) ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ได้เดินทางไปตรวจเยี่ยมโครงการฯ ดังนี้

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์) เดินทางไปเยี่ยมชมโครงการฯ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2542 ณ บริษัทสหฟาร์ม จำกัด จังหวัดลพบุรี

2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (พล.ต.ต.วุฒิ สุโกศล) เดินทางไปเยี่ยมชมโครงการฯ เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2542 ณ บริษัทสหฟาร์ม จำกัด จังหวัดลพบุรี

3. นายกรัฐมนตรี (นายชวน หลีกภัย) เดินทางไปเยี่ยมชมโครงการฯ ณ บริษัทบลูไลท์ อุตสาหกรรม จำกัด จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นบริษัทนำร่องโครงการเกษตรโรงงานแห่งแรก เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2542 และวันที่ 15 ตุลาคม 2542 ตรวจเยี่ยมโครงการเกษตรโรงงาน ณ บริษัท สหฟาร์ม จำกัด จังหวัดลพบุรี

การติดตามผลการดำเนินงาน

เพื่อให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และหากเกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ส่วนกลางสามารถรับรู้ปัญหาและหาแนวทางในการดำเนินการให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมจึงได้มีคำสั่งที่ 278/2542 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2542 แต่งตั้งให้คณะทำงานดำเนินโครงการเกษตรโรงงาน ปฏิบัติงานขยายผล ติดตาม และประชาสัมพันธ์โครงการเกษตรโรงงาน เพื่อดำเนินการขยายผลโครงการตรวจติดตาม และรายงานผลความคืบหน้าของการดำเนินงานในเขตพื้นที่รับผิดชอบให้คณะทำงานฯ และที่ประชุมทราบ

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ

การดำเนินโครงการนับได้ว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามก็ดียังมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ทั้งจากผู้ปฏิบัติการของกระทรวงแรงงานฯ และกระทรวงเกษตรฯ จากการตรวจเยี่ยมสถานประกอบการ การรายงานผลของจังหวัด และจากการประชุม ได้สรุปผลปัญหาอุปสรรค โดยได้จำแนกเป็นปัญหาในระดับผู้ปฏิบัติการ ปัญหาจากสถานประกอบการและผู้เข้าร่วมโครงการ พร้อมทั้งได้สรุปแนวทางการแก้ไขในการดำเนินโครงการ ดังนี้

ระดับผู้ปฏิบัติการ

1. วัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ เน้นเพื่อพอเพียงแก่การบริโภค เหลือจากการบริโภคจึงจำหน่าย ไม่เน้นทำเป็นเชิงธุรกิจ และลูกจ้างผู้เข้าร่วมโครงการ ต้องไม่ประสบกับภาวะการขาดทุนแต่ผู้ปฏิบัติการในบางพื้นที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในวัตถุประสงค์ของโครงการกลับเน้นทำเป็นเชิงธุรกิจ ซึ่งอาจทำให้ประสบภาวะ การขาดทุนได้
2. การให้ความรู้ในการแบ่งพื้นที่ในการเพาะปลูกเพื่อพอเพียงแก่ผู้เข้าร่วมโครงการในจำนวนที่พอเหมาะพอดี ในบางพื้นที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้พื้นที่ทำการเพาะปลูกน้อยเกินไป ซึ่งอาจไม่พอเพียงทำให้เกิดความท้อแท้ และบางพื้นที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับการจัดสรรพื้นที่ทำการเพาะปลูกมากเกินไป ทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง อาจทำ ความเสียหายแก่พืชผักได้
3. ปัญหาด้านการประสานงานระหว่างกระทรวงแรงงานฯและกระทรวงเกษตรฯในระดับจังหวัด การมอบหมายภาระหน้าที่ในบางจังหวัด ผู้ปฏิบัติการยังไม่ทราบบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน และเมื่อเริ่มโครงการแล้ว บางจังหวัดไม่มีการติดตามผล

แนวทางแก้ไขปัญห

1. จัดอบรมสัมมนาผู้รับผิดชอบโครงการทั้งกระทรวงแรงงานฯ และกระทรวงเกษตรฯ ให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ ขั้นตอนการดำเนินการ ภารกิจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจน

2. จากหนังสือกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ที่ รส 0208/ว74 ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2542 และจากการประชุมชี้แจงหัวหน้าส่วนราชการ 4 ภาค ได้ให้แนวทางในการคัดเลือกพนักงานร่วมโครงการ และการมอบหมายพื้นที่ให้ลูกจ้างดูแลพื้นที่การเกษตรที่เหมาะสมไม่ควรเกินครอบครัวละ 200 ตารางวา

3. จังหวัดควรมีการประชุมคณะทำงาน มอบหมายภารกิจของแต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจน และควรมีการนัดหมายกันเพื่อเข้าตรวจเยี่ยมสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการร่วมกัน เพื่อทราบถึงปัญหาอุปสรรค และหาแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหาดต่อไป และเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ แก่ลูกจ้างผู้เข้าร่วมโครงการด้วย

ปัญหาจากสถานประกอบการและผู้เข้าร่วมโครงการ

1. บางโรงงานที่เข้าร่วมโครงการ สภาพพื้นที่ของโรงงานไม่เหมาะสมต่อการทำการเกษตรซึ่งต้องใช้ระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงสภาพดินมาก

2. บางพื้นที่มีฝนตกชุก และพื้นที่โรงงานเป็นที่ลุ่มจึงทำให้มีน้ำท่วมขังทำให้พืชที่ผู้เข้าร่วมโครงการปลูกไว้เน่าเสียหาย

3. ปัญหาจากภัยธรรมชาติ(อุทกภัย) บางโรงงานเกิดปัญหาด้านอุทกภัยทำให้ปลาที่ปล่อยไว้ตามแหล่งน้ำธรรมชาติสูญหายไปกับกระแสน้ำ

4. ในระยะเริ่มต้นโครงการ สถานประกอบการบางแห่งประสบกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้มีการลดชั่วโมงการทำงาน ลดค่าจ้าง ตลอดจนการเลิกจ้าง จึงได้เข้าร่วมโครงการฯ แต่เมื่อเข้าร่วมโครงการสักระยะหนึ่ง สถานประกอบการนั้น ๆ มีการผลิตเพิ่มขึ้น เป็นผลให้ลูกจ้างไม่มีเวลาดูแลพืชผัก หรือผลผลิตที่ได้เพาะปลูกไว้

แนวทางแก้ไขปัญหา

1. ในกรณีที่พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมกับการทำการเพาะปลูก หรือต้องใช้งบประมาณในการปรับปรุงดินเป็นจำนวนมาก ควรขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรฯ ในการสร้างทางเลือก หรือปรับเปลี่ยนเป็นการเลี้ยงสัตว์ หรือเลี้ยงปลาตามความเหมาะสม
 2. ควรปรึกษาขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรฯ เพื่อให้คำแนะนำในการปลูกพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่
 3. ปัญหาจากภัยธรรมชาติ(อุทกภัย) สามารถขอรับการสนับสนุนพันธุ์ปลาใหม่ได้จากประมงจังหวัด หรือขอคำแนะนำในการเลี้ยงปลาในกระชังเพื่อลดการสูญเสีย และสามารถประเมินผลในการเจริญเติบโตของปลาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
 4. แนวทางแก้ไข อาจใช้บุคคลในครอบครัว ที่ไม่ได้ทำงานมาช่วยดูแลพืชผัก หรือสัตว์ที่เลี้ยงไว้ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อครอบครัวอีกด้วย
-

บทที่ 4

สรุปผลการดำเนินโครงการ

โครงการเกษตรโรงงาน ที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ร่วมกันดำเนินการนั้น เป็นพยายามที่จะบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ที่ถูกผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจให้สามารถครองชีพอยู่ได้ โดยมีจุดประสงค์ให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และได้บริโภคพืชผักที่สะอาด ปราศจากสารพิษ และเป็นการเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้ด้านเกษตรกรรมให้กับกลุ่มแรงงานในโรงงานที่ประสบปัญหาค่าครองชีพสูงขึ้นแต่รายได้น้อยลง รวมทั้งเสริมสร้างความสามัคคี และความร่วมมืออันดีระหว่างนายจ้าง ลูกจ้างและกลุ่มผู้ใช้แรงงานในโรงงาน อันเป็นการสนับสนุนระบบแรงงานสัมพันธ์ แบบทวิภาคีภายในสถานประกอบการ

จากผลการดำเนินโครงการตั้งแต่เริ่มโครงการ เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2541 จนถึงเดือนตุลาคม 2543 มีผลการดำเนินการสรุปได้ ดังนี้ มีจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 61 จังหวัด สถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 124 แห่ง พื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 1,126 ไร่ คนงานที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 4,198 ครอบครัว ในส่วนของจังหวัดที่ไม่ได้ดำเนินโครงการนั้น พบว่าสถานประกอบการมีพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เช่นพื้นที่เป็นที่ลุ่มมีน้ำท่วม หรือ บางแห่งเป็นดินลูกรัง บางแห่งจังหวัดมีพื้นที่เป็นดินเค็ม และบางแห่งคนงานไม่ได้มีบ้านพักอยู่บริเวณโรงงาน และความไม่พร้อมของสถานประกอบการในหลาย ๆ ด้าน

โครงการเกษตรโรงงาน นับเป็นความสำเร็จอีกก้าวหนึ่งของภาครัฐที่ช่วยลดผลกระทบทางสังคมจากวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ของกลุ่มผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ นายจ้างและนายจ้าง เกิดมีแนวเสริมสร้างระบบแรงงานสัมพันธ์แนวใหม่มีโอกาสใกล้ชิดซึ่งกันและกันมากขึ้น เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ผู้เข้าร่วมโครงการได้ใช้เวลาว่างตอนเช้าและตอนเย็นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ

ตนเองและครอบครัว เป้าหมายที่สำคัญของโครงการคือสามารถประหยัดเงินให้กับ ลูกจ้าง ในกรณีที่ไม่ต้องซื้อผลผลิตด้านอาหารอีกต่อไป ลูกจ้างแต่ละรายจะทำการเกษตร หรือปลูกพืชไม่เหมือนกัน สามารถแลกเปลี่ยนซึ่งกันและ กันได้ อย่างไรก็ตามหากผลผลิตมีเหลือ ก็จะได้นำไปจำหน่ายในราคาถูกให้กับเพื่อนร่วมงานในโรงงานที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ หรือบางกรณีนายจ้างอาจจะรับซื้อผลผลิตดังกล่าว เป็นการเพิ่มรายได้ด้าน เกษตรกรรมให้กับกลุ่มแรงงานในสถานประกอบการ

อาจกล่าวได้ว่าโครงการเกษตรโรงงาน ประสบความสำเร็จได้ เพราะได้รับความร่วมมือจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยราชการในหลายสังกัด เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ เป็นการผสมผสานการปฏิบัติราชการของ หน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติราชการแนวใหม่ เป็นการบูรณาการโครงการ เพื่อผลให้ประชาชนได้รับบริการอย่างเต็มที่และทั่วถึง สามารถช่วยเหลือผู้ใช้แรงงานที่ ประสบปัญหาเดือดร้อนได้ โครงการเกษตรโรงงานจึงเป็นอีกโครงการหนึ่งที่หน่วยงาน ราชการ ได้พยายามหาแนวทางในการช่วยเหลือประชาชนผู้เดือดร้อน ลักษณะของ โครงการเป็นการช่วยเหลือในการให้ผู้ใช้แรงงานรู้จักช่วยตนเอง โดยให้ผู้เข้าร่วมโครงการ มีส่วนร่วมในโครงการ หน่วยงานราชการได้ช่วยเหลือในด้านของวิชาการ และสนับสนุน การดำเนินการเป็นบางส่วน เช่น สนับสนุนพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และให้กู้ยืมเงินเพื่อเป็นทุน ในการดำเนินกิจกรรม ไม่ใช่ลักษณะของการให้เปล่า เป็นการส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วม โครงการมีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของ การดำเนินโครงการจะมีความยั่งยืน และ ลักษณะที่ดีของโครงการอย่างหนึ่ง คือ ความรู้ในด้านการทำการเกษตรที่ถูกต้องตามหลัก วิชาการ เพราะถึงแม้ว่าในอนาคต ผู้ใช้แรงงานต้องออกจากงานโดยการปลดออก หรือ ลาออกก็ตามผู้ใช้แรงงานเหล่านี้ สามารถนำความรู้ในการทำการเกษตรเหล่านี้ไป ประกอบอาชีพได้ซึ่งโครงการนี้สามารถเป็นแบบอย่างในการร่วมมือกันของหน่วยราชการ ต่าง ๆ ในการจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้ใช้แรงงานได้โครงการหนึ่ง ซึ่ง อาจประยุกต์ใช้ในการทำงานร่วมกับกระทรวงอื่นๆ พัฒนาด้านความเป็นอยู่ของผู้ใช้ แรงงานหรือพัฒนาด้านความรู้ความสามารถให้มากขึ้น สามารถเป็นกำลังสำคัญในการ เพิ่มผลผลิตในภาพรวมของรัฐต่อไป

บางส่วนของสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ

○ เกษตรโรงงาน - สหฟาร์ม -

บริษัท สหฟาร์ม จำกัด ตั้งอยู่เลขที่ 99 ถนนสระบุรี – หล่มสัก หมู่ 4 ตำบล ห้วยหิน อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี บริษัทฯ ประกอบกิจการผลิตอาหารประเภทเนื้อไก่ สดแช่แข็ง และผลิตภัณฑ์อาหารจากเนื้อไก่ มีลูกจ้าง 3,500 คน บริษัทฯ มีพื้นที่ 2,500 ไร่ มีลูกจ้างเข้าร่วมโครงการ 118 คน โดยบริษัทได้แบ่งพื้นที่ดำเนินการโครงการจำนวน 141 ไร่ ได้ทำการปรับปรุงพื้นที่ ต่อบรรณน้ำ ทำแปลงผักสวนครัว แปลงละ 150 - 200 ตารางเมตร ประเภทผักที่ทำการเพาะปลูก เช่น ผักคะน้า ผักบุ้ง กะเพรา กวางตุ้ง ผักชี ผักกาดขาว ตั้งโอ้ หอมแดง มะเขือ พักทอง กะหล่ำดอก กะหล่ำปลี ฯลฯ และแบ่งพื้นที่ ส่วนหนึ่งทำบ่อปลา และเพาะเห็ด

บางส่วนจากพนักงานผู้เข้าร่วมโครงการ

- นายนพคุณ นามอักษร อายุ 35 ปี พนักงานของบริษัทฯ เล่าว่า ภรรยา ทำงานอยู่ด้วยกันในฝ่ายผลิต แม้จะทำงาน 2 คน แต่มีปัญหาด้านการเงินมาตลอด เพราะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น จึงเข้าร่วมโครงการนี้ เพราะเคยทำการเกษตรมาก่อน รับผิดชอบดูแลแปลงผัก 4 แปลง สามารถนำผักบุ้งจำหน่ายไปแล้ว 2 รุ่น รู้สึกภูมิใจมาก ที่มารับผลผลิตที่ทำด้วยน้ำพักน้ำแรงของตัวเอง จำนวน 1,900 บาท “ ที่ผ่านมา พอเลิกงานก็กลับบ้าน ไม่ได้ทำอะไร ได้ทำงานนี้ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เพราะทางบริษัทให้รายได้ จากผลกำไรทั้งหมด ทั้งทำให้รายจ่ายลดลงด้วย เพราะนำผลผลิตไปประกอบอาหารกิน กันในครอบครัว ไม่ต้องไปซื้อที่ตลาด”

- นางละเอียด ภูมิลำเนา อายุ 33 ปี พนักงานชำแหละไก่ เป็นลูกจ้าง รายวันของบริษัทฯ มีลูกต้องเลี้ยงดู 2 คน กำลังเรียนอยู่ ป. 6 และ ม. 1 สามารรับจ้างทั่วไป “ ทางบริษัทแจ้งว่ามีโครงการนี้จึงรีบสมัคร และเมื่อทำมาจนถึงปัจจุบัน สามารถมีรายได้ เพิ่มขึ้นประมาณเดือนละ 1,000 – 3,000 บาท ช่วยค่าใช้จ่ายในครอบครัวได้มาก

ที่เดียว ลูก ๆ ก็มีความสุขเพราะถ้าว่างก็มาช่วยกันลงแปลงผัก เก็บนำไปทำอาหารกิน
กัน ประการสำคัญเราพึ่งแต่แรงงาน เพราะทุนต่าง ๆ ทุกฝ่ายช่วยกัน บริษัทฯช่วยด้าน
วัสดุอุปกรณ์ ที่จำเป็น กระทรวงเกษตรฯ ช่วยสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ กรมประชาสัมพันธ์
กระทรวงแรงงานฯ ช่วยเหลือเงินทุนเป็นเงินกู้ยืมปลอดดอกเบี้ยรายละ 1,000 บาท โดย
รวมกลุ่มๆ ละ 20-21 คน”

○ **เกษตรโรงงาน - ไทยนิปปอน คอนกรีต -**

บริษัท ไทยนิปปอน คอนกรีต จำกัด ตั้งอยู่ริมถนนบางบัวทอง - สุพรรณบุรี กม.ที่ 50 แขวงไทรน้อย เขตไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี เป็นบริษัทที่ร่วมทุนกับบริษัทของญี่ปุ่น จนกลายเป็นผู้ผลิตเสาเข็มกลมแรงเหวี่ยงที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยเทคโนโลยีจากญี่ปุ่น ซึ่งเปิดดำเนินการมา 9 ปีแล้ว ในอดีตเคยมีกำลังผลิตคอนกรีตถึงเดือนละ 35,000 ตัน และเคยมีพนักงานถึงประมาณ 600 - 700 คน แต่เมื่อมรสุมเศรษฐกิจใหม่กระหน่ำ ทำให้กำลังการผลิตที่มีอยู่ลดลงเหลือเดือนละประมาณ 10,000 ตัน และพนักงานที่เคยมีลดลงเหลือ 250 คนเท่านั้น

บริษัทฯ ได้ถูกคัดเลือกให้ดำเนินการตามโครงการเกษตรโรงงาน โดยใช้พื้นที่ว่างดำเนินโครงการประมาณ 2 ไร่ และมีพื้นที่ว่างกว่า 30 ไร่ เป็นสระน้ำ นายเสาร์เพ็ญธรรม ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายขนส่ง ซึ่งเป็นประธานโครงการฯ เล่าให้ฟังว่า ปกติคนที่พักอยู่ในหอพักจะทำการปลูกผักสวนครัวเล็ก ๆ น้อย ๆ เอาไว้ทานเองอยู่แล้ว โดยขอไปทางผู้บริหาร ผู้บริหารก็ยินดีสนับสนุน แต่เมื่อมีโครงการฯ นี้ เราจึงขยายแปลงผักออกไปอีก รวมทั้งสิ้น 50 แปลง โดยมีพนักงานเข้าร่วมโครงการเริ่มแรกเป็นชาวหอพักทั้งหมด 17 คน และได้รับเงินสนับสนุนโครงการฯ 10,000 บาท ซึ่งตนเป็นผู้เก็บเงินและทำบัญชีใช้จ่ายทั้งหมด โดยเริ่มแรกได้นำไปซื้อปุ๋ยคอก เพื่อมาปรับสภาพดินประมาณ 6,800 บาท ส่วนเมล็ดพันธุ์พืชได้รับมาจากเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรฯ หากเราต้องการปลูกอะไรก็แจ้งไปเขาจะจัดเมล็ดพันธุ์มาให้ นอกจากนี้ทางกรมประมงได้นำพันธุ์ปลาตะเพียนทอง มาปล่อยในสระเล็กรอบแปลงผัก จำนวน 9,000 ตัวด้วย

ด้านนายประสาท เกษพิทักษ์ และนายปรีชา แสงโรจน์ สองพนักงานที่ร่วมโครงการฯ ช่วยกันเล่าว่า จะใช้เวลาว่างก่อนทำงานและหลังเลิกงานมาดูแลแปลงผัก พอถึงกำหนดระยะเก็บผลผลิตก็จะตัดไปประกอบอาหาร ซึ่งทำให้พวกตนประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก จากเดิมต้องจ่ายค่ากับข้าววันละ 30 บาท เหลือเพียง วันละ 10 - 15 บาท จึงทำให้พวกตนอยู่ได้แม้จะถูกลดเงินเดือน ก็เนื่องจากการปลูกผักทำให้ลดค่าใช้จ่าย หอพัก

ราคาถูก ที่สำคัญตนเห็นใจนายจ้าง หากออกไปกันหมดก็จะมีคนทำงานบริษัทต้องปิดแน่ และหากจะไปทำที่อื่นก็คงจะไม่แตกต่างกันเท่าไร เพราะที่ไหนก็ประสบปัญหาเหมือนกัน อีกทั้งรู้สึกประทับใจในความช่วยเหลือของนายจ้าง อย่างในช่วงที่ให้ทำงาน 15 วัน และหยุดทำงาน 15 วัน คนที่หยุดงาน นายจ้างก็ช่วยเหลือด้วยการแจกข้าวสารให้ ถ้าเงินเดือนน้อยก็ยิ่งได้ข้าวหลายถุง

สำหรับผลผลิตที่ได้ ไม่ว่าจะเป็นผักต่าง ๆ เช่น ค่ะน้ำ ถั่วฝักยาว พริก ผักบุ้งจีน ชะอม กะเพรา เป็นต้น และปลาตะเพียนทอง ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนจะนำไปบริโภค และหากมีผลผลิตมากก็จะนำออกขายในราคาถูกกว่าท้องตลาด เช่นผักทุกอย่าง กิโลกรัมละ 10 บาท โดยจะไปสอบถามเพื่อนพนักงานคนอื่นว่าต้องการหรือไม่ แล้วจึงจัดให้ และจะนำไปวางขายในตลาดนัดของบริษัท ที่จัดทุก ๆ 2 เดือน

นายชัยนันท์ เฟื่องเกษม กรรมการผู้จัดการบริษัท กล่าวว่า “โครงการนี้เป็นโครงการที่ดี เมื่อก่อนผมไม่เคยคิดจะให้ทำ เพราะเห็นมีพื้นที่น้อย แต่เมื่อพนักงานเขาเสนอมาว่า พนักงานส่วนใหญ่มีพื้นฐานเป็นชาวไร่ ชาวสวน เลยให้ปลูกและนำมาขายถูก ๆ แบบแบ่งปันกัน ผมจึงสนับสนุน เพราะคิดว่าเรื่องความเป็นอยู่ที่ดี เรื่องคุณภาพชีวิตที่ดี จำเป็นจะต้องทำการยกระดับ”

แม้สภาพเศรษฐกิจจะแย่ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและหมู่พนักงานของบริษัท กลับไม่ได้แย่ตาม แต่กลับทวีความผูกพันและสมัครสมานสามัคคีมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการรวมพลังกันสามารถฝ่าฟันมรสุมร้ายต่าง ๆ ได้แม้แต่มรสุมเศรษฐกิจ

บรรณานุกรม

1. กองวิชาการศูนย์หนังสือราชภัฏพระนคร . การเกษตรผสมผสานและการพัฒนา
ครอบครัวตามแนวพระราชดำริ . กรุงเทพฯ : พระนครแกรนด์วิว ,
2544
2. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย . เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง แนวความคิด
และยุทธศาสตร์ . พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น ,
2541
3. เกษมสันต์ วิลาวรรณ . หลักการ กฎหมาย และการบริหารแรงงานสัมพันธ์ .
พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2543